

Hướng dẫn soạn văn lớp 6 – Bài: Chỉ từ

I. Chỉ từ là gì?

Câu 1 – Chỉ từ là gì (Trang 136 – 137 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Các từ được in đậm trong những câu sau bổ sung ý nghĩa cho từ nào?

*Ngày xưa có ông vua **nọ** sai một viên quan đi dò la khắp nước tìm người tài giỏi. Viên quan **ấy** đã đi nhiều nơi, đến đâu quan cũng ra những câu đố oái oăm để hỏi mọi người. Đã mất nhiều công tìm kiếm nhưng viên quan vẫn chưa thấy có người nào thật lỗi lạc.*

*Một hôm, viên quan đi qua một cánh đồng làng **kia**, chợt thấy bên vệ đường có hai cha con nhà **nọ** đang làm ruộng [...].*

(Em bé thông minh)

Trả lời:

Các từ in đậm bổ sung ý nghĩa cho các từ:

- Nọ: Ông vua
- Ấy: Viên quan
- Kia: Làng
- Nọ: Cha con nhà.

Câu 2 – Chỉ từ là gì (Trang 137 SGK ngữ văn 6 tập 1)

So sánh các từ và cụm từ sau, từ đó rút ra ý nghĩa của những từ được in đậm.

- ông vua / ông vua **nọ**;
- viên quan / viên quan **ấy**;
- làng / làng **kia**;
- nhà / nhà **nọ**.

Trả lời:

Nghĩa của các từ ông vua **ấy**, viên quan **ấy**, làng **kia**, nhà **nọ** đã được cụ thể hoá, được xác định một cách rõ ràng trong không gian. Trong khi đó các từ ngữ ông vua, viên quan, làng, nhà còn thiếu tính xác định.

Câu 3 – Chỉ từ là gì (Trang 137 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Hướng dẫn soạn văn lớp 6 – Bài: Chỉ từ

Nghĩa của các từ ấy, nọ trong những câu sau có điểm nào giống và điểm nào khác với các trường hợp đã phân tích?

Hồi ấy, ở Thanh Hóa có một người làm nghề đánh cá tên là Lê Thận. Một đêm nọ, Thận thả lưới ở một bến vắng như thường lệ.

(Sự tích Hồ Gươm)

Trả lời:

So sánh các từ ấy (hồi ấy), nọ (đêm nọ) với các từ đã phân tích ở trên, ta thấy:

– Giống nhau:

Cùng xác định vị trí của sự vật.

– Khác nhau:

+ Các từ: viên quan ấy, nhà nọ -> định vị sự vật trong không gian.

+ các từ hồi ấy, đêm nọ -> định vị sự vật về thời gian.

II. Hoạt động của chỉ từ trong câu

Câu 1 – Hoạt động của chỉ từ trong câu (Trang 137 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Trong các câu đã dẫn ở phần I, chỉ từ đảm nhiệm chức vụ gì?

Trả lời:

Các chỉ từ nọ, kia, ấy... làm nhiệm vụ phụ ngữ sau của cụm danh từ, cùng với danh từ và phụ ngữ trước lập thành một cụm danh từ: viên quan ấy, một cánh đồng làng kia, hai cha con nhà nọ.

Câu 2 – Hoạt động của chỉ từ trong câu (Trang 137 – 138 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Tìm chỉ từ trong những câu dưới đây. Xác định chức vụ của chúng trong câu.

a) *Cuộc chống Mỹ cứu nước của nhân dân ta dù phải kinh nghiệm qua gian khổ, hi sinh nhiều hơn nữa, song nhất định thắng lợi hoàn toàn.*

Đó là một điều chắc chắn.

(Hồ Chí Minh)

b) *Từ đây, nước ta chăm nghề trồng trọt, chăn nuôi và có tục ngày Tết làm bánh chưng, bánh giầy.*

Hướng dẫn soạn văn lớp 6 – Bài: Chỉ từ

(Bánh chưng, bánh giầy)

Trả lời:

Chỉ từ trong mỗi câu và chức vụ của chúng:

- a) Đó: làm chủ ngữ
- b) Đây: làm trạng ngữ

III. Luyện tập

Câu 1 – Luyện tập (Trang 138 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Tìm chỉ từ trong những câu sau đây. Xác định ý nghĩa và chức vụ của các chỉ từ ấy.

a) Vua cha xem qua một lượt rồi dừng lại trước chông bánh của Lang Liêu, rất vừa ý, bèn gọi lên hỏi. Lang Liêu đem giấc mộng gặp thần ra kể lại. Vua cha ngẫm nghĩ rất lâu rồi chọn hai thứ bánh ấy đem tế Trời, Đất cùng Tiên vương.

Hướng dẫn soạn văn lớp 6 – Bài: Chỉ từ

(Bánh chưng, bánh giầy)

b) Đáy vàng, đáy cũng đồng đen

Đáy hoa thiên lí, đáy sen Tây Hồ.

(Ca dao)

c) Nay ta đưa năm mươi con xuống biển, nàng đưa năm mươi con lên núi, chia nhau cai quản các phương.

(Con rồng cháu Tiên)

d) Từ đó nhuệ khí của nghĩa quân ngày một tăng.

(Sự tích Hồ Gươm)

Trả lời:

Các chỉ từ có trong các câu và ý nghĩa, chức vụ của chúng là:

a) hai thứ bánh ấy:

- Định vị sự vật trong không gian
- Làm phụ ngữ sau trong cụm danh từ.

b) đáy, đây

- Định vị sự vật trong không gian
- Làm chủ ngữ

c) nay

- Định vị sự vật trong thời gian
- Làm trạng ngữ

d) đó:

- Định vị sự vật trong thời gian
- Làm trạng ngữ

Câu 2 – Luyện tập (Trang 138 – 139 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Hướng dẫn soạn văn lớp 6 – Bài: Chỉ từ

Thay các cụm từ in đậm dưới đây bằng những chỉ từ thích hợp và giải thích vì sao cần thay như vậy.

a) Giặc tan vỡ. Đám tàn quân giẫm đạp lên nhau chạy trốn, tráng sĩ đuổi đến chân núi Sóc (Sóc Sơn). Đến chân núi Sóc, một mình một ngựa, tráng sĩ lên đỉnh núi, cỡi giáp sắt bỏ lại, rồi cả người lẫn ngựa từ từ bay lên trời.

(Theo Thánh Gióng)

b) Người ta còn nói khi ngựa thét ra lửa, lửa đã thiêu cháy một làng, cho nên làng bị lửa thiêu cháy về sau gọi là làng Cháy.

(Theo Thánh Gióng)

Trả lời:

Có thể thay như sau:

a) đến chân núi Sóc = đến đấy.

b) làng bị lửa thiêu cháy = làng ấy Thay như vậy để khỏi lặp từ.

Câu 3 – Luyện tập (Trang 139 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Có thể thay các chỉ từ trong đoạn dưới đây bằng những từ hoặc cụm từ nào không? Rút ra nhận xét về tác dụng của chỉ từ.

Năm ấy, đến lượt Lý Thông nộp mình. Mẹ con hẳn nghĩ kẻ lừa Thạch Sanh chết thay. Chiều hôm đó, chờ Thạch Sanh kiếm củi về, Lý Thông dọn một mâm cơm rượu thịt ê hề mời ăn, rồi bảo:

– Đêm nay, đến phiên anh canh miếu thờ, ngặt vì dở cất mẻ rượu, em chịu khó thay anh, đến sáng thì về.

(Thạch Sanh)

Trả lời:

Không thể thay các chỉ từ: năm ấy, chiều hôm đó, đêm nay trong đoạn văn được.

Chỉ từ có vai trò rất quan trọng. Chúng có thể chỉ ra những sự vật, thời điểm khó gọi thành tên, giúp người nghe, người đọc định vị được các sự vật, thời điểm ấy trong chuỗi sự vật hay trong dòng thời gian vô hạn.